

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ»

підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня БАКАЛАВР

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність: 014 «Середня освіта»

Кваліфікація: Інформатика

Львів-2021

Навчальна дисципліна «Культура педагогічного взаємодії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціальності: 014 Середня освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади та практичні аспекти формування у майбутніх вчителів професійних компетентностей щодо розуміння сутності та особливостей організації педагогічного взаємодії із учнями, педагогами та батьками, готовності до налагодження педагогічного спілкування, професійної підготовки до роботи із батьками в освітньому середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, філософія, етика, культурологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТЬ І ЗМІСТ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ, ПЕДАГОГАМИ ТА БАТЬКАМИ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Культура педагогічної взаємодії» є набуття майбутніми вчителями знань, умінь, навичок до продуктивної взаємодії з учнями, педагогами, батьками; готовності до налагодження педагогічного спілкування, професійної підготовки до роботи із батьками в освітньому середовищі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Культура педагогічної взаємодії» є:

✓ ознайомлення із змістом поняття “культура”, «взаємодія», «культура спілкування»;

✓ формування у майбутніх педагогів умінь організовувати педагогічну взаємодію, спілкування відповідно до культури педагогічної взаємодії;

✓ набуття знань, вмінь і навичок для ефективної взаємодії у майбутній професійній діяльності з учнями, педагогами та батьками;

✓ оволодіння методами, формами, прийомами, засобами та технологіями освітнього процесу для налагодження педагогічної взаємодії з батьками.

1.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує такі програмні результати навчання:

Знання:

– ознайомлення із змістом поняття “культура”, «взаємодія», «культура спілкування»;

- формування у майбутніх педагогів знань організувати педагогічну взаємодію, спілкування відповідно до культури педагогічної взаємодії;
- набуття знань для ефективної взаємодії у майбутній професійній діяльності з учнями, педагогами та батьками;
- оволодіння знаннями про методи, форми, прийоми, засоби та технології освітнього процесу для налагодження педагогічної взаємодії з батьками.

Уміння:

- аналізувати знання про роль культури педагогічної взаємодії;
- користуватися сучасними методами, формами, прийомами, засобами та технологіями освітнього процесу для налагодження культури педагогічної взаємодії;
- створювати освітнє середовище та забезпечувати умови ефективного і безпечного навчання і виховання базуючись на засадах ефективної педагогічної взаємодії;
- добирати засоби вербальної та невербальної комунікації у процесі взаємодії з учнями, педагогами та батьками;
- використовувати актуальні методи, форми, прийоми, засоби та технології освітнього процесу для налагодження педагогічної взаємодії з батьками;

Комунікація:

здійснювати ефективну педагогічну взаємодію майбутніх вчителів з учнями, педагогами та батьками в освітньому середовищі, встановлювати готовність до педагогічного спілкування, добирати актуальні методи, форми, прийоми, засоби та технології освітнього процесу для налагодження педагогічної взаємодії з батьками.

Автономія та відповідальність:

Вміти організувати взаємодію майбутніх педагогів із учнями, педагогами та батьками використовуючи сучасні методи, форми, прийоми, засоби та технології освітнього процесу, проявляти професіоналізм, етику та культуру спілкування, відповідально ставитись до виконання посадових обов'язків вчителя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 годин – лекційних, 24 – семінарсько-практичних / 3 кредити ECTS.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТЬ І ЗМІСТ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

ТЕМА 1-2. Професійна етика і педагогічний такт учителя

1. Джерела педагогічної етики. Предмет структура, функції і завдання педагогічної етики.
2. Структура моральної свідомості особистості педагога.
3. Принципи педагогічної моралі.
4. Суть педагогічного такту, причини його порушення, умови вияву педагогічного такту.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Есе на тему: «Моральна культура і духовна цінність педагог».
2. Роздуми на тему: «Педагогічна справедливість – добро чи зло?».
3. Опишіть норми етичної поведінки вчителя у взаємодії з молодшими школярами, учнями середнього і старшого шкільного віку.

Рекомендована література: 3,6.

ТЕМА 3-4. Суть і зміст педагогічного спілкування

1. Педагогічне спілкування, його головні функції. Структура педагогічного спілкування. Рівні педагогічного спілкування.
2. Бар'єри педагогічного спілкування.
3. Стили педагогічного спілкування.
4. Моделі педагогічного спілкування.
5. Вербальне та невербальне спілкування.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порівняльні характеристики позитивних та негативних рис вчителя із авторитарним, демократичним, ліберальним стилем спілкування.
2. Образ вчителя із моделлю спілкування «Глухар», «Монблан», «Монблан», «Товариш», «Я сам», «Локатор», «Робот».
3. Запропонуйте десять власних правил педагогічного спілкування.

Рекомендована література: 2-4, 7-10, 15, 18.

ТЕМА 5-6. Культура професійної взаємодії вчителя

1. Зовнішній вигляд майбутнього вчителя.

2. Педагогічна техніка і культура мовлення (правильність, точність, чіткість, простота, доступність і стислість, логічність, чистота, виразність, багатство і різноманітність лексико-словарного складу, доцільність виразів, мовна і мовленнєва стилістика, фонаційне дихання, мовленнєвий голос, дикція; інтонація(тон), темп, паузи, мелодика мовлення).

3. Культура педагогічної взаємодії (культура поведінки, мовлення, зовнішнього вигляду).

4. Імідж вчителя. Вплив іміджу на становлення майбутнього педагога.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Есе на тему: «Образ вчителя– очима учня, батьків, громади».
2. Проаналізуйте, чого чекає сучасне суспільство від вчителя.
3. Підготуйте 8-10 порад молодому вчителю створення власного педагогічного іміджу.

Рекомендована література: 2-4, 7-10,12, 15, 18.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ, ПЕДАГОГАМИ ТА БАТЬКАМИ

ТЕМА 7-8. Професійна діяльність і особистість педагога

1. Суть педагогічної діяльності, види і специфіка, функції, складові, структура, рівні, стилі.

2. Структура і зміст педагогічної майстерності. Структура майстерності педагогічної діяльності, її рівні. Критерії майстерності педагога. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя.

3. Суспільна значення професії вчителя: вимоги, специфіка, тенденції.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Есе на вибір: "Роль вчителя у житті учня у XXI століття", "Ідеал учителя XXI століття" (робота представляється на занятті).

2. Перегляньте вебінар: Педагогічна майстерність: міф чи реальність? та зробіть конспект

https://www.youtube.com/watch?v=SelWfmXlf28&ab_channel=%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0

3. Дайте оцінку професійно-значущим якостям власної особистості. Оцініть, як у Вас вони проявляються?

Якості	Яскраво	Посередньо	Слабко
Вимогливість до себе			
Самокритичність			
Цілеспрямованість			
Ерудиція			
Загальнопедагогічні знання, уміння, навички			
Соціальна активність			
Гуманність			
Педагогічний такт			
Толерантність			
Комунікативність			

Який висновок ви зробили, проаналізувавши таблицю? Яким чинним ви збираєтеся розвивати ті чи інші риси? Опишіть.

Рекомендована література: 6-9, 11, 17-20.

ТЕМА 9-10. Культура попередження і ведення педагогічних конфліктів у професійній діяльності майбутнього вчителя

1. Суть і зміст, функції, різновиди та динаміка педагогічних конфліктів.
2. Причини виникнення педагогічних конфліктів. Способи попередження.
3. Стратегії вирішення конфліктів (конкуренція/суперництво, уникнення, компроміс, співробітництво, пристосування).
4. Рекомендації майбутньому вчителю, щодо виходу із педагогічних конфліктів.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Есе на тему: «Конфлікт у педагогічних ситуаціях – позитив чи негатив?».
3. Роздуми на тему: «Дії педагога для того, щоб запобігти виникненню й розвитку конфлікту в навчально-виховному процесі».

Рекомендована література: 7-11, 15, 18.

ТЕМА 11-12. Методи та форми взаємодії майбутніх педагогів впродовж виховної роботи

1. Поняття про методи виховання. Методи формування свідомості і розвиток когнітивного досвіду у соціальному просторі сім'ї. Методи формування вмінь, навиків і досвіду діяльності, спілкування та самопізнання. Методи формування навиків самоконтролю і стимулювання поведінки та діяльності.

2. Форми проведення виховної роботи з учнями.

4. Форми педагогічної взаємодії з батьками: індивідуальна, колективна.

Питання для самостійного опрацювання:

1. За вибором студента тему розробити конспект виховного заходу.

2. Виконати завдання на тему: «Планування виховної роботи класним керівником».

Тема	Форма проведення	Методи виховання	Засоби роботи

3. За вибором студента розробіть сценарій тренінгу, взаємодії вчителя початкових класів з батьками.

4. Перегляньте вебінар: Згуртування дитячого колективу та робота з батьками на дистанційному та змішаному навчанні та зробіть конспект

https://www.youtube.com/watch?v=ORwLWDhwMrA&ab_channel=%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0

5. Перегляньте вебінар: Новий формат зустрічей з батьками як інструмент ефективної співпраці та зробіть конспект

https://www.youtube.com/watch?v=RQe11wpH1lE&ab_channel=%D0%92%D1%81%D0%B5%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0

Рекомендована література: 1-2, 5, 12-14, 19, 20-21.

**САМОСТІЙНА РОБОТА
(ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПИСЬМОВЕ ЗАВДАННЯ – 10 БАЛІВ)**

На вибір студента:

1. Ознайомитися із книгою В. О. Сухомлинського «Сто порад учителю». Проаналізуйте основні положення, законспектувати 10 на вашу думку найкращих порад для вчителя, щодо педагогічної взаємодії. Обґрунтувати їх ефективність.

2. Опрацюйте книгу Д. Карнегі «Як здобувати друзів і впливати на людей. Проаналізувати цінність праці для налагодження ефективної педагогічної взаємодії. Обґрунтувати їх ефективність

3. Проаналізувати книгу П. Кінга «Стратегії і тактики спілкування». Простежити рекомендації експерта у галузі комунікації, відокремити та опрацювати методи для налагодження спілкування. Обґрунтувати їх ефективність

Оцінювання:

10-8 балів оцінюються студенти, які аргументовано довели актуальність обраної проблеми, проявили творчу самостійність, виявили здатність здійснювати аналіз поставлених проблем. Матеріал роботи є логічно викладеним, з самостійними висновками.

7-5 бали відповідають роботі, в якій на належному рівні висвітлюється проблема, однак відсутніми є судження студента, його висновки та узагальнення. Опрацювання матеріалу є неповним і не містить дослідницького компоненту.

4-0 балів ставиться студентам, які не виконали індивідуального завдання або ж виконали його на неналежному рівні, матеріал частково не відповідає проблемі дослідження, опрацьована недостатня кількість літератури, не зроблено висновків.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Поточне тестування та самостійна робота						П-вий тест ІСПИТ	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			50	100
ПР 1-2	ПР 3-4	ПР 5-6	ПР 7-8	ПР 9-10	ПР 11-12		
3	6	6+ МК (5)	6	6 + СР (10)	6 + МК (5)		

ПР – практично- семінарське заняття (12 × 3 = 30 балів); СР — самостійна робота (10 балів); МК – модульний контроль (10 – 5+5 балів).

Підсумковий тест – ІСПИТ (50 балів).

Сума -100 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання: університету, національна та ECTS Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення
90–100	A	відмінно
81–89	B	добре
71–80	C	
61–70	D	задовільно
51–60	E	
21–50	FX	незадовільно
Менше 20	F	

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- ✓ *поточний контроль* навчально-пізнавальної діяльності студентів у час практично-семінарських занять (доповідь, повідомлення, розв'язання проблемних завдань, участь у дискусіях тощо); виконання завдань самостійної роботи;
- ✓ *модульний контроль*;
- ✓ *підсумковий контроль* (іспит).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Харків : Основа, 2012. 159 с.
2. Башинська Т. Взаємодія учителя та учня в навчально-виховному процесі .Початкова школа. 2004. №12.С. 55–57.
3. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч.-метод. посіб. Львів: Норма, 2005.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 256 с.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
6. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення : навч. посіб. Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Харків : ОВС, 2002. 144 с.
7. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посібник. Харків:Вид-во НФаУ, 2009. 140с.

8. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Авт.-упоряд. О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
9. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності : навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.
10. Ложкін Г. В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика : навч. посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2006. 416 с.
11. Мачинська Н., Федорович А., Яремчук Н. Основи педагогічної майстерності: навч.-метод. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.
12. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2012. 200 с.
13. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене. К, 2007. 656 с.
14. Нова українська школа: poradnik для вчителя. Авт.-упоряд. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.

ДОДАТКОВА

15. Організація роботи з батьками. Упорядники: Юзефік Л.О., Купина Н.М. Тернопіль: Астон, 2002. 168 с.
16. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 316 с.
17. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підруч. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
18. Смолінська О. Є. Комунікативні процеси у навчанні. Львів: Сполом, 2014. 248с.
19. Теслюк В.М., Лузан П.Г. Основи педагогічної майстерності: навч. посібник. Київ: НАКККіМ, 2011. 304 с.
20. Федорчук В.В. Основи педагогічної майстерності. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. 140 с.
21. Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів / Н.В. Бугайчук. Черкаси : КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2017. 40 с.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Суть, головні складові педагогічної етики.
2. Джерела педагогічної етики.
3. Предмет структура, функції і завдання педагогічної етики.
4. Структура моральної свідомості особистості педагога.

5. Принципи педагогічної моралі.
6. Норми етичної поведінки вчителя у взаємодії з молодшими школярами.
7. Норми етичної поведінки вчителя у взаємодії з учнями середнього шкільного віку.
8. Норми етичної поведінки вчителя у взаємодії з старшого шкільного віку.
9. Суть педагогічного такту, причини його порушення, умови вияву педагогічного такту.
10. Педагогічне спілкування.
11. Головні функції педагогічного спілкування.
12. Структура педагогічного спілкування.
13. Рівні педагогічного спілкування.
14. Бар'єри педагогічного спілкування.
15. Стилi педагогічного спілкування.
16. Моделі педагогічного спілкування.
17. Образ вчителя із моделлю спілкування «Глухар», «Монблан», «Монблан», «Товариш», «Я сам», «Локатор», «Робот».
18. Вербальне та невербальне спілкування.
19. Зовнішній вигляд майбутнього вчителя.
20. Педагогічна техніка і культура мовлення
21. Культура педагогічної взаємодії
22. Імідж вчителя.
23. Вплив іміджу на становлення майбутнього педагога.
24. Поради молодому вчителю створення власного педагогічного іміджу.
25. Суть педагогічної діяльності, види і специфіка.
26. Функції, складові, структура, рівні, стилі педагогічної діяльності вчителя.
27. Структура і зміст педагогічної майстерності.
28. Структура майстерності педагогічної діяльності, її рівні.
29. Критерії майстерності педагога.
30. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя.
31. Суспільна значення професії вчителя: вимоги, специфіка, тенденції.
32. Суть і зміст, функції, різновиди та динаміка педагогічних конфліктів.
33. Причини виникнення педагогічних конфліктів.
34. Способи попередження педагогічних конфліктів.
35. Стратегії вирішення конфліктів (конкуренція/суперництво, уникнення, компроміс, співробітництво, пристосування).
36. Рекомендації майбутньому вчителю, щодо виходу із педагогічних конфліктів.
37. Конфлікт у педагогічних ситуаціях – позитив чи негатив?.
38. Дії педагога для того, щоб запобігти виникненню й розвитку конфлікту в навчально-виховному процесі.

39.Поняття про методи виховання.

40.Методи формування свідомості і розвиток когнітивного досвіду у соціальному просторі сім'ї.

41.Методи формування вмінь, навиків і досвіду діяльності, спілкування та самопізнання.

42.Методи формування навиків самоконтролю і стимулювання поведінки та діяльності.

43.Форми проведення виховної роботи з учнями.

44.Форми педагогічної взаємодії з батьками: індивідуальна, колективна.

45.Роль індивідуальних зустрічей у педагогічній взаємодії вчителя із батьками.

46.Роль тренінгів у педагогічній взаємодії вчителя із батьками.

47.Роль батьківських зборів у педагогічній взаємодії вчителя із батьками.